

Bilag 1–3 til

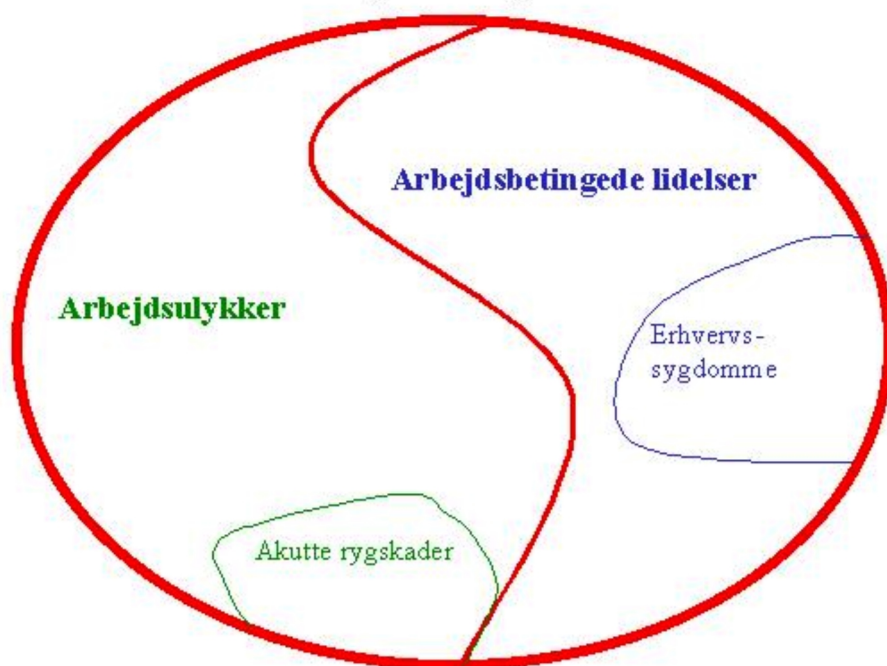
5.3 Sikkerhedsorganisationens værktøj til læring af ulykker

Bilag 1: Definition af Arbejdsskadebegrebet

Arbejdsulykker og arbejdsbetingede lidelser er forskellige former for Arbejdsskader. Begreberne er defineret i såvel Arbejds miljøloven og i Arbejdsskadeforsikringsloven, uheldigvis på forskellig måde og med forskellig formål og administration, hvilket har skabt uklarhed om begreberne.

Figur 1 til bilag, se særlig fil

Figur 1 Arbejdsskader

I denne sammenhæng vil der udelukkende blive set på begrebernes grundlæggende egenskaber i et forsøg på at skabe forståelse for arbejdsskadernes opståen og dermed deres forebyggelse.

Arbejdsskader kan defineres og beskrives ud fra følgende sekvens:

Bagvedliggende årsager - umiddelbare årsager - hændelsesforløb - konsekvens

For såvel arbejdsulykker som for de arbejdsbetingede lidelser vil de bagvedliggende årsager være at finde, i den måde arbejdet er organiseret på, planlægningen er foregået på, den måde mennesker påvirkes på og valget af teknologi og procedurer.

Ligeledes vil konsekvenserne være personskader som medfører sygdom, arbejdsudygtighed mv.

De umiddelbare årsager er de forhold i arbejdet, der umiddelbart sætter det hændelsesforløb i gang, der fører til en personskade. Disse umiddelbare årsager varierer betydeligt og kan fremstå som meget tilfældige og vanskelige at gøre noget ved, især når det gælder arbejdsulykker.

Hændelsesforløbet for en arbejdsulykke er kendetegnet ved at det er en pludselig hændelse, der opstår uventet for den der går ud over og som på ingen måde er planlagt eller opstået udfra en bevidst handling.

Det, der forvolder skade i en arbejdsulykke, er desuden kendetegnet ved at være umiddelbart skadevoldende ved første kontakt og man er sjældent uklar på, hvad det er, der har forvoldt en skade.

I modsætning hertil er hændelsesforløbet for en arbejdsbetinget lidelse kendetegnet ved at forløbe over en længere periode ofte mange år. Det, der forvolder skade her, er ofte en del af det normale arbejdsmiljø, som man kan registrere og har en vis kendskab til, men som man måske ikke gør noget ved, fordi der ikke umiddelbart er nogen observerbar skade forbundet hermed. Her er det den mere usynlige langsigtede påvirkning, der kan føre til skade og hvor der ofte bliver sået tvivl om årsag og virkning.

Figur 2 Definition af begreber

Arbejds skade	Umiddelbare årsager	Hændelsen +	Skadevolder	Skade
Arbejds ulykke	Risici i arbejds miljøet	Pludselig uventet afvigende	Forvolder umiddelbart skade	Akutte person skade
Arbejds betinget lidelse	Eksponeringer i arbejdsmiljøet	Forekommer som en normal del af arbejdet	Forvolder skade efter længere tid	Sygdom og nedslidning

Disse forskelle imellem de 2 grundlæggende forskellige typer af arbejdsskader viser også forskellene imellem de metoder, der skal til, for at forstå hvorfor forskellige typer af arbejdsskader opstår, og hvad der skal til for at forebygge dem.

I det følgende er der givet de definitioner af arbejdsskader, som anvendes i dansk lovgivning.

Arbejds miljøloven:

"Ved en arbejdsulykke forstås en pludselig, uventet og skadevoldende hændelse, der sker i forbindelse med arbejdet og som medfører personskade"

" Arbejdsulykker og forgiftningstilfælde, der har medført arbejdsudygtighed i 1 dag eller mere ud over tilskadekomstdagen, skal anmeldes til Arbejdstilsynet. Arbejdsudygtigheden behøver ikke at ligge i umiddelbar tilknytning til ulykkesdagen"

" Ved en arbejdsbetinget lidelse forstås en sygdom, der er opstået efter længere tids påvirkning fra arbejdet eller de forhold, arbejdet foregår under"

"Alle formodede og konstaterede arbejdsbetingede lidelser skal anmeldes til Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen."

Arbejdsskadeforsikringsloven

Arbejdsskader i arbejdsskadeforsikringslovens forstand er defineret som:

- 1.Ulykkestilfælde, som skyldes arbejdet eller de forhold hvorunder dette foregår,
- 2.Skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed, der skyldes arbejdet eller de forhold, hvorunder dette foregår
- 3.Erhvervs sygdomme

Loven indeholder ikke nogen nærmere definition af begrebet ulykkestilfælde, men sædvanligvis forstår man i forsikringsretten et ulykkestilfælde som en udefra kommende eller virkende, af den forsikredes vilje uafhængig, pludselig indtrædende begivenhed, der har en skadelig påvirkning af pågældendes helbredstilstand til følge.

Skadelige påvirkninger af højst 5 dages varighed, der skyldes arbejdet, er karakteriseret ved hverken at være egentlige ulykker eller egentlige erhvervssygdomme, selv om der er grænsetilfælde til begge typer af arbejdsskader.

Erhvervssygdomme er sygdomme, som efter medicinsk og teknisk erfaring er forårsaget af særlige påvirkninger, som bestemte persongrupper gennem deres arbejde eller de forhold, hvorunder dette foregår, er udsat for i højere grad end personer uden sådant arbejde.

Bilag 2: Systematisk oversigt over farekilder og risikosituationer

Farekilder

- Skarpe kanter, værktøjer og overflader
- Genstande, der river, saver, høvler, snitter mv
- Høje tryk og pres
- Flader der bevæger sig mod hinanden (klemningsfare)
- Genstande med skjulte fysiske kræfter
- Genstande eller personer der bevæger sig (fare for sammenstød)
- Niveauforskelle
- Varmekilder
- kuldepåvirkninger
- elektricitet
- Giftige eller ætsende kemikalier
- Akut skadelige biologiske påvirkninger
- Stærkt lys
- Skadelig stråling
- Kraftige vibrationer
- Meget kraftig støj, knald
- Stor krobsbelastning og vrid ved tunge byrder
- Vold fra dyr eller mennesker
- Manglende ilt (kvælningsfare)

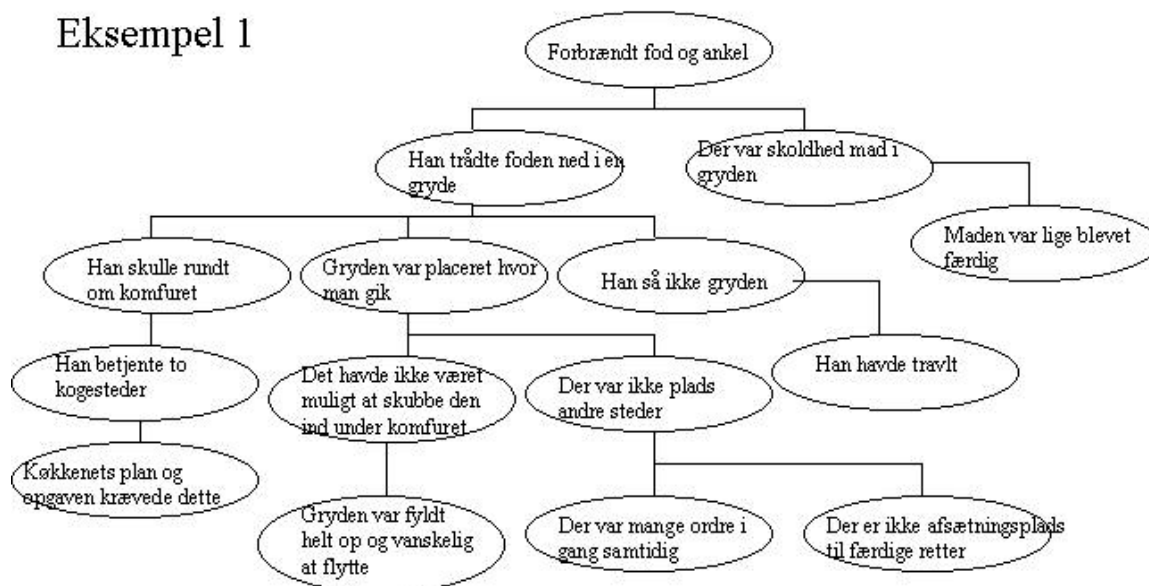
Risikosituationer

- Situationer hvor en u hensigtsmæssig bevægelse alene kan medføre kontakt til en farekilde
- Situationer hvor en energikilde u hensigtsmæssig slippes løs
- Situationer, hvor genstande fra maskiner eller processer kan blive slynget ud
- Situationer, hvor man let kan miste kontrollen over maskiner, værktøjer, hjælpemidler eller materialer
- Situationer, hvor der kan ske sammenstød
- Situationer, hvor man kan falde, glide, snuble
- Situationer, hvor man kan falde fra et højere niveau og ned
- Situationer, hvor det man står på kan skride ud eller brase sammen
- Situationer hvor man kan blive ramt af noget der falder ned
- Situationer, hvor der kan ske sprængning eller brud på rør, ledninger, kedler mv
- Situationer hvor der kan ske brand, eksplosion, udslip
- Situationer hvor der er mulighed for kontakt med aggressive dyr
- Situationer hvor der er mulighed for kontakt med aggressive eller voldelige mennesker

Bilag 3 Eksempler på årsags-konsekvenstræer.

En kokkelev får brandsår på fod og ankel, da han træder i en lav gryde med en skoldhed færdig ret. Gryden var placeret på gulvet for enden af et komfur. Der arbejdede flere på begge sider, hvor der er flere kogesteder. Kokkeleven havde en opgave, der krævede, at han skulle betjene kogesteder på begge sider af komfuret. Der var stor travlhed. Det normale er, at gryder med færdig mad som venter på at komme videre, stilles på gulvet under komfuret og ikke ved siden af.

Eksempel 1

En arbejdsmand fik et langt dybt kødsår i højre underarm, da han kommer i klemme imellem et transporterbånd og en tromle på transportbåndet. Dette sker i en situation, hvor båndet er standset på grund af vådt sand, der er skredet baglæns ned ad båndet og lukker for dets fremdrift. Arbejdsmanden fjerner en beskyttelsesskærm for at komme til at fjerne det tilstoppende sand, og han prøver at kratte sandet væk med en tomrestok på over- og underside af båndet. I det øjeblik dette faktisk lykkes, går båndet i gang, og arbejdsmanden bliver fanget af båndets bevægelse og kommer derved i klemme.

Eksempel 2

